

Донецький національний університет імені Василя Стуса
Факультет юридичний
Кафедра теорії, історії держави і права та філософії права

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Політика і право»

Кількість кредитів ЄКТС	7 кредитів ЄКТС
Період викладання	1 семестр, 2025-2026 н.р.
Рівень вищої освіти	Перший
Спеціальність	С2 ПОЛІТОЛОГІЯ 0312 Political sciences and civics
Освітня програма	ПОЛІТОЛОГІЯ
Викладач(і)	Гоцуляк Юрій Вікторович, д.ю.н., доцент
Профайл викладача(ів)	http://rang.donnu.edu.ua/?pg=kt&nu=115#search
Доступ до матеріалів курсу	https://goo-gl.su/MO1h0Hs
Контактна інформація	y.hotsulyak@donnu.edu.ua

Анотація:

Навчальна дисципліна «Політика і право» сприяє формуванню у здобувачів освіти теоретичних знань з подальшим їх використанням в своїй професійній діяльності.

Курс дає можливість сформувати цілісні знання про сутність політичних і правових явищ, суспільно-правових процесів, що відбуваються в Україні та сучасних підходів щодо їх вирішення, особливості функціонування основних інститутів: органів державної влади та місцевого самоврядування, політичних партій та громадських організацій.

Метою вивчення навчальної дисципліни є:

формування системи знань і умінь щодо цілісної картини зародження, розвитку та сучасного стану основних політико-правових інститутів.

Компетентності, які формуються у здобувача в результаті вивчення навчальної дисципліни:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК-1. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК-2. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК-3. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК-4. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК-5. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК-6. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-7. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК08 – здатність ухвалювати рішення та діяти відповідно до принципу неприйняття корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні компетентності (СК):

СК-1. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

СК-2. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

СК-3. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

СК-4. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

СК-5. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

СК-6. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

СК-7. Здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.

СК-8. Здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

СК-9. Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефаківців

Результати навчання, які формує навчальна дисципліна за освітньою програмою (РН):

РН-1. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.

РН-2. Вільно спілкуватися державною та однією з іноземних мов усно і письмово у професійній діяльності.

РН-5. Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.

РН-10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

РН-11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

РН-12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

РН-13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

Взаємозв'язок із іншими навчальними дисциплінами.

«Політика і право» має взаємозв'язок з наступними навчальними дисциплінами: «Політичні інститути та процеси», «Історія та теорія політичних партій», «Історія міжнародних відносин та політичних вчень», «Основи економіки і державного управління», «Світова політика», «Загальна теорія політики», «Геополітика і політична географія», «Методологія політичної науки», «Державне управління та місцеве самоврядування».

Організація та оцінювання навчання

Тиждень/ дата/ години	Тема	Форма проведення заняття	Завдання / питання, винесені для СРС	Кількість годин Аудиторних/СР С		Мах кількіс ть балів
	Змістовний модуль 1 (50 балів)					
1,2 тиждень, 12 годин	Тема 1. Поняття та взаємозв’язок політики та права, політичної і правової систем	Лекція	Ознайомлення до лекції з питаннями: Поняття та взаємозв’язок політики та права Поняття та структура політичної системи Поняття та структура правової системи	8	8	10
		Практичне заняття	Підготовка усної доповіді з питань, які потрібно презентувати під час заняття: Функції і типологія політичної та правової систем Політико-правова система сучасної України	4	4	
3,4 тиждень, 12 годин	Тема 2. Держава як основний інститут політико-правової системи України	Лекція	Ознайомлення до лекції з питаннями: Поняття «державна влада». Принципи поділу державної влади в Україні. Види органів державної влади в Україні. Місце і роль Президента України в системі органів державної влади. Статус Верховної Ради України.	8	8	10
		Практичне заняття	Підготовка презентації, які надсилаються на електронну пошту викладача з питань: Статус глави держави. Повноваження Президента України у сфері державного суверенітету України; у сфері зовнішньої політики; у сфері внутрішньої політики Поняття «виконавча влада». Функції виконавчої влади в Україні: Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації. Поняття «правосуддя». Система судової влади України: Конституційний Суд та суди загальної юрисдикції. Статус Конституційного Суду України.	4	4	

5,6 тиждень, 12 годин	Тема 3. Місцеве самоврядування як складова політичної та правової систем України	Лекція	Ознайомлення до лекції з питаннями: Поняття «місцеве самоврядування». Загальні принципи місцевого самоврядування: народовладдя; законність; гласність; колегіальність; поєднання місцевих і державних інтересів; виборність; правова, організаційна та матеріально-фінансова самостійність	8	8	10
		Практичне заняття	Підготовка усної доповіді з питань, які потрібно презентувати під час заняття: Система місцевого самоврядування в Україні. Поняття «територіальна громада». Основні форми безпосереднього волевиявлення територіальних громад. Статус сільських, селищних, міських рад та їх організаційно-правові форми роботи (сесія, постійні комісії). Статус та повноваження сільського, селищного, міського голови.	4	4	
7,8 тиждень, 12 годин	Тема 4. Політичні партії та громадські організації як складова політико-правової системи України	Лекція	Ознайомлення до лекції з питаннями: Політичні партії, їх сутність і місце в політичній системі суспільства. Багатопартійність в Україні. Закон України «Про політичні партії в Україні» Громадські організації, їх місце та роль в політичній системі суспільства. Формування громадянського суспільства в Україні.	8	8	20
		Практичне заняття	Виконання тестових завдань із тем 1-4 через платформу Google Forms	4	4	
	Змістовний модуль 2 (50 балів)					
9,10 тиждень, 12 годин	Тема 5. Політична ідеологія в Україні	Лекція	Ознайомлення до лекції з питаннями: Сутність політичної ідеології. Політична ідеологія як форма суспільної свідомості і як явище культури. Основні наукові підходи щодо тлумачення політичної ідеології. Зв'язок політичної ідеології та соціальної структури	8	8	7

			суспільства.			
		Практичне заняття	Усне опитування з питань: Структура політичної ідеології. Характеристика основних структурних елементів: політичні інтереси, політичні цінності, політична доктрина, політична мета. Характеристика основних ідеологічних концепцій. Зміст, основні принципи лібералізму. Зміст та основні принципи консерватизму. Зміст та основні принципи соціал-демократизму. Роль основних ідеологічних концепцій в політичному житті суспільства.	4	4	
11,12 тиждень, 12 годин	Тема 6. Партийна та виборча системи України	Лекція	Ознайомлення до лекції з питаннями: Принципи виборчого права. Поняття виборчої системи. Поняття та причини абсентеїзму. Типологія партійних систем: однопартійні, двопартійні та багатопартійні системи.	8	8	7
		Практичне заняття	Підготовка усної доповіді з питань, які потрібно презентувати під час заняття: Мажоритарна виборча система та її види: відносна, абсолютна та кваліфікована більшість. Переваги та недоліки мажоритарної системи. Пропорційна виборча система та її види. Переваги та недоліки пропорційної виборчої системи. Змішана система виборів. Особливості виборчої системи в Україні.	4	4	
13,14 тиждень, 12 годин	Тема 7. Громадянське суспільство	Лекція	Ознайомлення до лекції з питаннями: Поняття «суспільство». Основні етапи та ознаки суспільства. Основні теорії походження суспільства. Специфіка соціологічних концепцій походження суспільства. Соціологічне визначення поняття «суспільства». Основні ознаки суспільства. Призначення та еволюція основних сфер суспільства.	8	8	8

		Практичне заняття	Підготовка презентації, які надсилаються на електронну пошту викладача з питань: Типологія суспільств. Основні характеристики сучасних суспільств. Поняття «постіндустріального суспільства» та його характеристики. Поняття «інформаційного суспільства» та його характеристики. Особливості функціонування сучасного українського суспільства.	4	4	
15,16, 17 тиждень, 18 годин	Тема 8. Права людини	Лекція	Ознайомлення до лекції з питаннями: Загальні положення про права людини. Перше покоління прав Соціальні, економічні і культурні права (друге покоління прав)	12	12	8
		Практичне заняття	Усне опитування з питань: Колективні права народів як третє покоління. Четверте покоління прав Обмеження прав людини Захист прав людини Виконання тестових завдань із тем 5-9 через платформу Google Forms	6	6	
						20

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль			
Модуль 1		Модуль 2	
організаційно-навчальна робота здобувача в аудиторії	залікова (тестова) модульна робота	організаційно-навчальна робота здобувача в аудиторії	Залікова (тестова) модульна робота
30 б	20 б	30 б	20 б

Організаційно-навчальна робота здобувачів в аудиторії оцінюється з урахуванням участі в аудиторних заняттях (виступи, опитування, доповіді).

Опитування є інструментом оцінювання динаміки набутих результатів навчання, оцінювання знання термінології, фактів, понять, теорій, концепцій, розуміння, пояснення і сприймання інформації, вміння передати набуті знання своїми словами, висловлюватися з відповідної теми коротко чи розширено із аргументацією власної позиції.

Критерії оцінювання опитування (усне/письмове).

7-10 б.: усна/письмова відповідь є правильною, цілісною, логічною, обґрунтованою, містить аргументацію, аналітичні міркування, демонструє критичне мислення здобувача.

1-6 б.: усна/письмова відповідь є правильною, логічною, частково обґрунтованою, аналітичні міркування та аргументація є недостатніми.

Доповідь – це 1) один з видів монологічного мовлення, публічне, розгорнуте, офіційне повідомлення з певного питання, ґрунтоване на залученні документальних даних; 2) повідомлення або документ, зміст якого представляє інформацію та відображає суть питання або дослідження стосовно цієї ситуації.

Критерії оцінювання доповіді

Критерії оцінювання	10-30% від максимально можливих балів	40-60% від максимально можливих балів	70-100% від максимально можливих балів
Розуміння завдання	Використані матеріали мають часткове відношення до теми; представлена інформація не аналізується і не оцінюється	Використані матеріали по більшій мірі мають відношення до теми, але частково аналізуються та оцінюються	Використані матеріали повністю відповідають темі, аналізуються та оцінюються у повній мірі
Логіка викладання матеріалу	Логіка викладання матеріалу порушена, структурованість прослідковується частково	Логіка викладання матеріалу прослідковується, наявна структурованість	Матеріал викладається логічно, повністю прослідковуються причинно-наслідкові зв'язки

Авторська оригінальність	Стандартна робота, 70% запозиченого матеріалу	10-15% викладеного матеріалу являють собою авторські пропозиції	Унікальна робота; містить 65-70% оригінальних, винахідницьких прийомів та пропозицій
Культура мовлення, манера триматися перед аудиторією	Доповідач губиться перед аудиторією, демонструють бідність мовлення, порушує регламент, не може втримати увагу аудиторії	Доповідач допускає не грубі мовленнєві помилки під час виступу, незначно порушує регламент, частково утримує увагу аудиторії	Доповідач впевнено тримається перед аудиторією, володіє культурою мовлення, дотримується регламенту, утримує увагу аудиторії
Відповіді на питання	Доповідач не може відповісти на питання або під час відповідей поводить себе агресивно, некоректно	Доповідач не на всі питання може знайти переконливі, аргументовані відповіді	Доповідач переконливо, повно і аргументовано відповідає на всі поставлені

Презентація (power point presentation, PPT) – це ефективний та універсальний формат донесення інформації, який являє собою набір слайдів та спеціальних ефектів (слайд-шоу), текстовий вміст презентації, замітки доповідача, а також роздавальний матеріал для аудиторії, що зберігаються в одному файлі.

Критерії оцінювання презентації

Критерії оцінювання презентації	10-30% від максимально можливих балів	40-60% від максимально можливих балів	70-100% від максимально можливих балів
Відповідність матеріалу тематиці проекту	Містить близький за тематикою матеріал але не несе важливої інформативної функції	Загалом відповідає тематиці проекту і є досить інформативним	Точно відповідає тематиці, містить дуже важливу інформацію
Структурованість інформації	Важко вловити структуру подання інформації	Прослідковується певна структура в розміщенні інформації	Має чітку, логічно вибудовану структуру
Використання графіків, таблиць, діаграм	Графіки, таблиці і діаграми відсутні	Графіки, таблиці і діаграми представлені в роботі, але суттєво не доповнюють змісту	Графіки, таблиці і діаграми відповідають змісту та розкривають його сутність
Наявність посилань на використані інформаційні джерела	Немає посилань на використані джерела	Не повністю представлені інформаційні джерела або не всі правильно оформлені	Оформлення посилань на інформаційні джерела цілком правильні, вичерпні

«Читаємість» тексту, наочність.	Естетичний вигляд незадовільний (відсутня чітка структура розміщення інформації, недоречна графіка оформлення)	Естетичний вигляд дещо псує недостатньо чітка структура розміщення інформації, не зовсім доречна графіка оформлення	Чітка побудова сторінок. Розмір тексту легко сприймається
Відповідність дизайну змісту роботи, єдність стилю в оформленні різних частин презентації	Дизайн зовсім не відповідає тематиці проекту, а інколи навіть іде всупереч загальному змісту	Дизайн не суперечить загальному змісту проекту	Гармонійне поєднання дизайнерських знахідок з ідеєю проекту

Модульний контроль проводиться у формі 20 тестових завдань, які включають у себе матеріал із тем, кожне з яких оцінюється в залежності від рівня складності (загалом 20 балів).

ТЕСТИ є інструментом оцінювання результатів навчання як програмних, так і за освітніми компонентами, вибічковими дисциплінами, окремими темами. Тестовий формат оцінювання знань і вмінь може бути спрямований на такі типи результатів опанування освітньої програми як знання, розуміння, застосування, вміння аналізувати, надавати оцінку, синтезувати і створювати нові знання і продукти відповідно до рівня і ступеню освіти. Тести можуть бути самостійною формою чи складовою частиною поточного чи/та підсумкового контролю. *Форматом тестового контролю* є $\frac{1}{4}$ MCQ, що передбачає 1 правильну відповідь із 4 запропонованих і відсутність відкритих питань для уникнення суб'єктивності оцінювання.

Мінімальна кількість балів за вивчення дисципліни – 60 балів, максимальна 100 балів.

Система оцінювання результатів навчальних досягнень:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
0-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

Список рекомендованих джерел

Основна література

1. Гапотій В.Д., Жильцо О.Л., Воржевітіна Г.І. Основні правові системи світу: навчальний посібник, Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. 279 с..
2. Порівняльне правознавство у таблицях: навч. посібник для юрид. ВНЗ і ф-тів / уклад.: О. В. Петришин, О. В. Зінченко, Д. В. Лук'янов, С. П. Погребняк; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2016. 162 с.
3. Правова політологія. Академічний курс: підручник /авт. кол.; за ред. І.О. Кресіної. Київ: Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2021. 480 с.
4. Стаднік І. В., Михайліна Т. В., Гоцуляк Ю. В., Мартинюк О. В. Теорія держави та права: навчальний посібник. Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2023. 243 с
5. Трембіцький, А. М., Циганюк Ю. В. Порівняльне правознавство: навч.-метод. посіб. 2-ге вид., доповн. Хмельницький: ІРД, 2014. 216 с.

Допоміжна література

1. Васянович О. А. Правовий звичай у правових системах сучасності. Київ: КНЕУ, 2014. 183 с.
2. Гоцуляк Ю.В. Правове буття як фундаментальна категорія праворозуміння: становлення та сучасність: монографія. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса. 2020. 312 с.
3. Дручек О. В., Зварич Р. В., Новікова М. М. Романо-германська та англосаксонська правові системи: історичні аспекти формування та основні характеристики. Право та державне управління. 2023. № 2. С. 405-409.
4. Жак А. С. Порівняльно-правовий аналіз джерел (форм) права романо-германської правової системи та англосаксонської правової сім'ї. Juris Europensis Scientia. 2020. Вип. 2. С. 97-102.
5. Жаровська І. М. Четверте покоління прав людини: до проблем узагальненої класифікації. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Юридичні науки. 2018. Вип. 7. С. 19-25.
6. Кофман Б. Я. Покоління прав людини та їх вплив на становлення і трансформацію конституційно-правового статусу людини і громадянина. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2019. № 5. С. 29-37.
7. Оніщенко Н. М. Правова політика як складова євроінтеграційної політики України: виклики, загрози, перспективи (за матеріалами доповіді на засіданні Президії НАН України 15 травня 2024 р.). Вісник Національної академії наук України. 2024. № 7. С. 51-61.
8. Словська І. Є. Парламентська демократія, право і політика:

взаємопов'язаність понять. Правовий часопис Донбасу. 2022. № 4(1). С. 39-43.

9. Степаненко К.В. Впровадження європейських стандартів прав людини у правову систему України: теоретико-правовий аспект. Порівняльно-аналітичне право. 2019. №1. С.53-56.

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. Національна бібліотека імені Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua>.
2. Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека ім. К. А. Тімірязєва - [http:// www. www.library.vn.ua](http://www.library.vn.ua).
3. Навчальні матеріали он-лайн - <http://www.pidruchniki.com/pravo>.

Викладач:

завідувач кафедри теорії, історії
держави і права та філософії права

Юрій ГОЦУЛЯК

Погоджено:

Завідувач кафедри політології та
державного управління

Олена ЧАЛЬЦЕВА

Гарант освітньої програми

Юля ОКУНЬОВСЬКА

Рекомендовано рішенням кафедри політології та державного управління,
протокол № 16 від «16» червня 2025 р.